

Docenten creëren en benutten kennis voor onderzoek en praktijk

Onderzoeksproject kennisbenutting

dr. Wouter Schenke – Kohnstamm Instituut

ORD Antwerpen

30 juni 2017

Scholen ervaren diverse knelpunten:

- **Kennisbenutting**

- Kennis uit onderzoek is vaak niet direct van nut voor docenten
- Kennis is vaak niet goed toegankelijk

- **Kennisdeling**

- Na uitvoeren docentonderzoek laten resultaten zich niet makkelijk vertalen naar de school als geheel
- Delen met behulp van presentatie: is dat voldoende?

Onderzoeksproject

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Monique Volman

ICLON

Wilfried Admiraal

KOHNSTAMM
INSTITUUT
Kohnstamm

Guuske Ledoux

Wouter Schenke

Marianne Boogaard, Henk Sligte, Irma Heemskerk

6 scholen/scholengroepen:

Da Vinci College Kagerstraat Leiden

Cartesius Lyceum Amsterdam

ROWF Hoorn

AcOA Amsterdam

Stanislascollege Delft

Calvijn College Goes

Promovendus Patrick van Schaik

Beoogde opbrengsten van dit onderzoek

- In kaart welke strategieën voor kennisbenutting bij docenten werken: kennis opdoen, toepassen en verspreiden
- Ideeën over hoe kennis verspreid kan worden binnen school, die daadwerkelijk benut wordt door docenten
- Leren van elkaar, o.a. tijdens uitwisselingsbijeenkomsten

Fase 1: 2015-2016

Inventarisatiefase over kennisbenutting in de breedte

Fase 2: 2016-2017

Ontwerpfase bij teams van onderzoeksdocenten
en ontwerpdocenten

Fase 3: 2017-2018

Evaluatiefase bij teams van onderzoeksdocenten
en ontwerpdocenten

Fase 1: 2015-2016
Inventarisatiefase over
kennisbenutting in de breedte

O.a. zelfevaluaties op de scholen
en drie deelstudies:

- *Kennisnetwerken*
- *Masteropleiding*
- *Programma leerKRACHT*

Van harte welkom bij symposium
over de drie deelstudies, vanmiddag:
13.15-14.45 uur, in D 0.14.

Fase 2: 2016-2017

Ontwerpfase bij teams van
onderzoeksdocenten en
ontwerpdocenten

Vanuit onderzoek:

- Monitoren van deze
groepen docenten
- Evaluatie: vragenlijsten,
observaties, interviews

Evaluatie wordt benut voor fase 3

Docentgroepen

Research-informed werken

Kennis uit onderzoek wordt systematisch en intentioneel gebruikt om inzichten over onderwerpen in school (bijv. differentiatie, motivatie) te vergroten, en om die kennis te benutten als basis voor het ontwerpen en ontwikkelen van lesmaterialen of modules

Research-based werken

Door uitvoering van eigen onderzoek in school worden allerlei praktijken geëvalueerd, zoals een lesprogramma, een innovatie of training

Practice-based werken

Praktijkkennis wordt op een gestructureerde manier door docenten uitgewisseld

De onderzoeksvraag voor fase 2 luidt:

Wat zijn geschikte interventies om research-informed, research-based of practice-based manieren van werken, vorm te geven in de school, zodanig dat verworven kennis ook daadwerkelijk wordt ingezet door deelnemende docenten en hun collega's in school?

Fase 2

Per school/scholengroep zijn groepen docenten gekozen:

- Research-based werken N=4

Onderzoeksteam; onderzoeksplatform; onderzoeksatelier; datateam

- Research-informed werken N=8

Ontwerplab; vakontwikkelgroep; ontwikkelgroep

- Practice-based werken N=1

Havo onderbouwteam

Elke groep koos meerdere tips voor kennisbenuttingsactiviteiten en randvoorwaarden, op basis van zelfevaluatie fase 1.

Het inzetten van deze tips beschouwen we als *interventies* voor kennisbenutting.

Jaar 2: gebruikte instrumenten om de groepen te monitoren

- A. Format: aantallen docenten, bijeenkomsten, doelen
- B. Observaties van bijeenkomsten: verslagen
- C. Interviews met deelnemende docenten (1/3 van de groep)
- D. Digitale vragenlijst voor deelnemende docenten

Monitoring uitgevoerd in samenwerking tussen docentonderzoekers en begeleidend onderzoeker van buitenaf

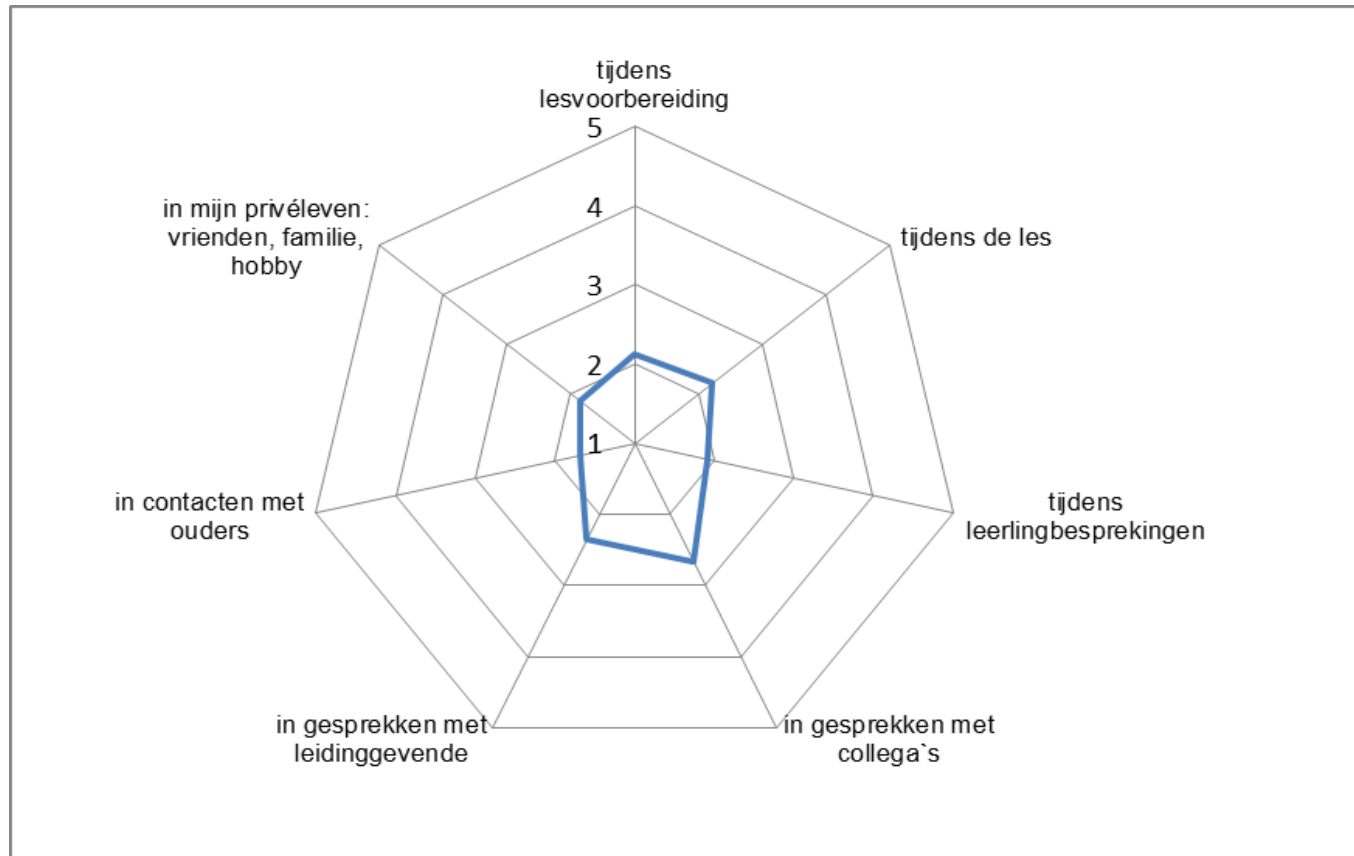
Uitdagingen

- Een docentgroep niet van de grond gekomen (onvoldoende draagvlak bij groep zelf); ook de monitoring gestopt
- Docentonderzoekers die ook als taak hebben om collega's te stimuleren om meer kennis te benutten
- Lage intensiteit van samenwerking tussen scholen en onderzoekers in sommige periodes; daarna weer oppakken

Interviews – Kennis opdoen

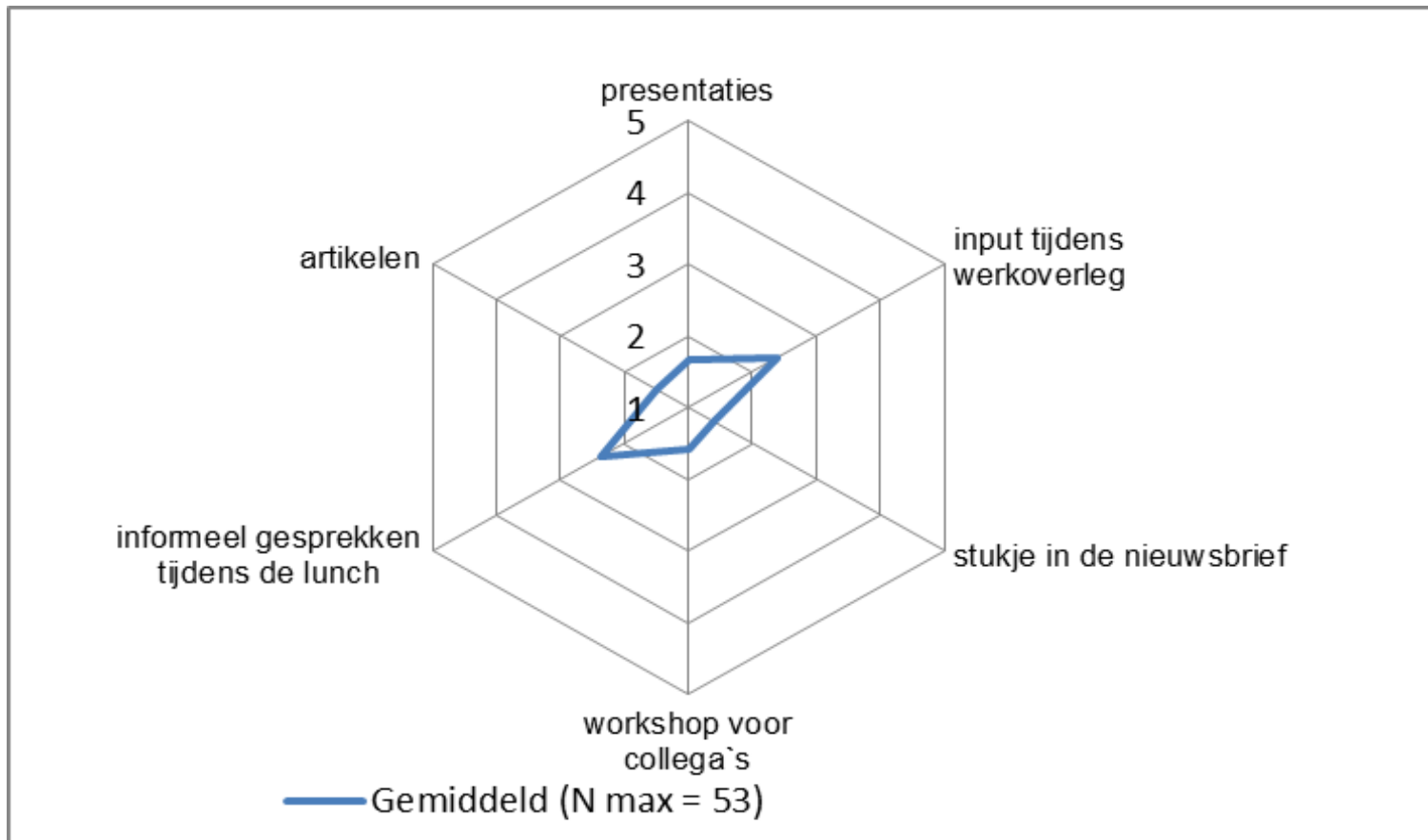
- Docenten voelen veel zeggenschap en autonomie over het onderwerp waar ze mee bezig zijn
- Met name groepen die een externe begeleider of coördinator hebben, zijn tevreden over het opdoen van nieuwe kennis van buiten
- De meeste nieuwe kennis is praktisch toepasbaar en gericht op nieuwe werkvormen. Ook levert de nieuwe kennis een bijdrage aan de visie op onderwijs en leren.

Vragenlijst – Kennis toepassen (N=62)

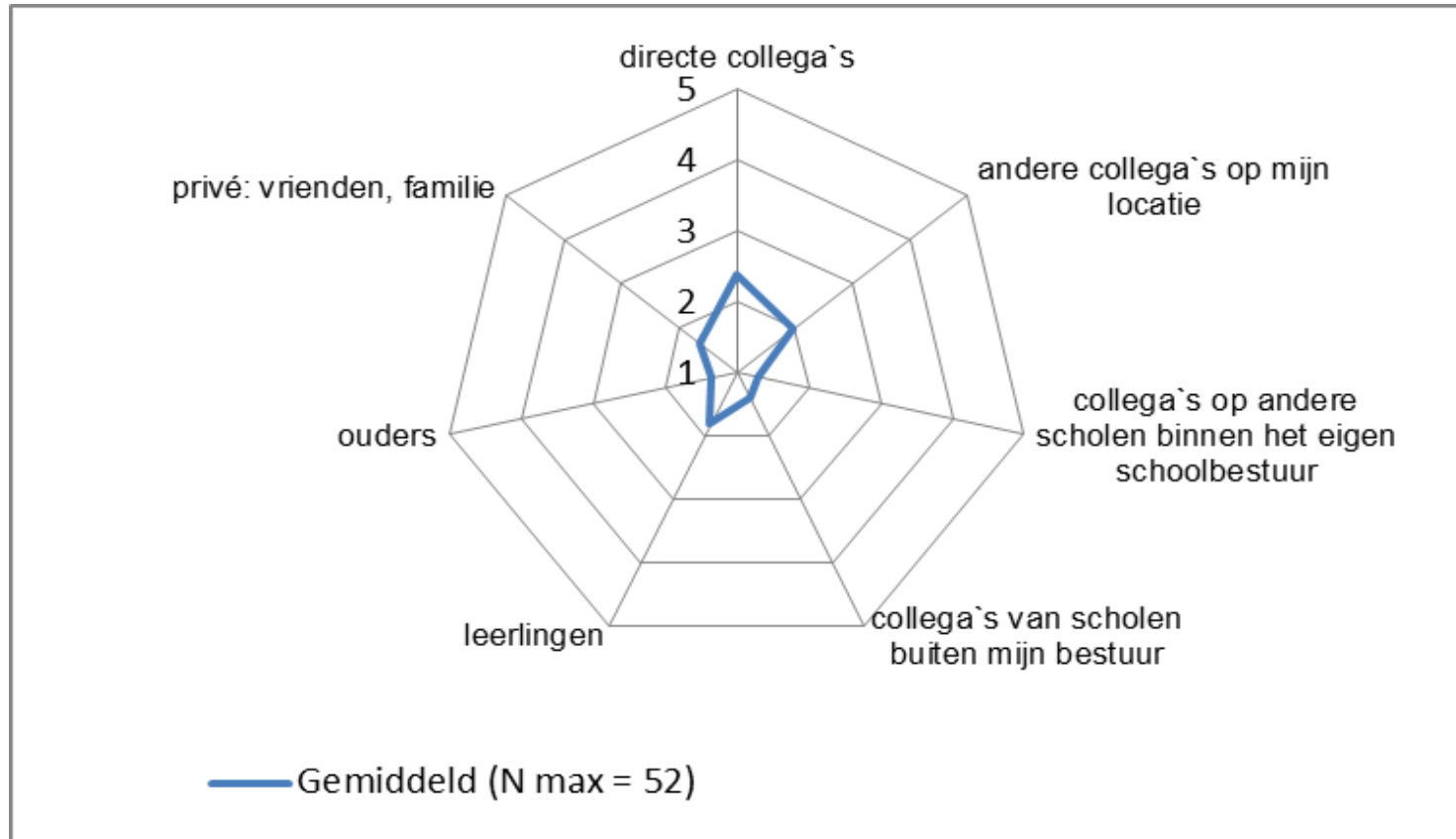
1 zelden-nooit tot 5 heel vaak-altijd

Vragenlijst – Kennis verspreiden; manieren waarop (N=53)

1 zelden-nooit tot 5 heel vaak-altijd

Vragenlijst – Kennis verspreiden; naar wie (N=52)

1 zelden-nooit tot 5 heel vaak-altijd

Vragenlijst – Randvoorwaarden (N=62)

Randvoorwaarden	Gem	SD
Veilige sfeer in de groep	4,38	0,734
Eigenaarschap: mede mogen bepalen met welk onderwerp/thema ik bezig ga	4,17	0,749
Aansluiten bij bredere visie op onderwijs die we op school hanteren	3,75	0,791
Coördinator van de groep	3,71	1,175
Doelgericht: een duidelijke focus wat we willen bereiken	3,68	0,948
Facilitering: voldoende uren op jaarbasis	3,55	1,055
Tijd in het rooster toegewezen voor deze onderzoeksgroep	3,43	1,278
Schoolleider die waardering toont voor mijn deelname	3,17	1,239
Schoolleider die regelmatig vraagt naar de voortgang	2,86	1,161
Externe begeleider bij de groep	2,86	1,360

1 geheel niet van toepassing tot 5 geheel van toepassing

Lessons learned

Positief

- Inhoud en werkwijze in de docentgroepen zijn gekoppeld aan hun directe praktijk.
- Docenten doen veel nieuwe kennis op door deelname. Er is enthousiasme bij docenten om samen lessen te ontwerpen of om te werken aan onderzoekende houding.
- Frequentie van bijeenkomsten en begeleiding (indien aanwezig).

Lessons learned

Negatief

- Actieve commitment vanuit schoolleiding en facilitering in uren en tijd in rooster blijven aandachtspunten.
- Docenten hebben wel tijd in jaartaak gekregen, maar de helft kreeg geen tijd in het rooster.
- Delen tussen de docentgroepen in scholen verloopt moeizaam, door roosterproblemen en doordat er prioriteit aan andere zaken wordt gegeven. Met eerder gedeelde kennis is weinig gedaan in secties en andere teams.

Geschikte interventies voor kennisbenutting

- Kennis opdoen: zeggenschap over onderwerp groot belang, autonomie bij de docent. Begeleiding is versterkend voor opdoen van kennis.
- Kennis toepassen: gebeurt soms. Vooral bij groepen die gericht zijn op lesontwerp.
- Kennis verspreiden: weinig prioriteit aan gegeven, maar sommige initiatieven blijken succesvol, zoals onderzoeksmarkt, workshops en het langsgaan bij teams samen met schoolleiding.

Nog te analyseren: verschillen tussen research-informed, research-based en practice-based manieren van werken.

Fase 3: verdere versterking kennisbenutting

- Vanuit elke sectie/team een vertegenwoordiger in de docentgroep: vergroten betrokkenheid bij collega's.
- Zelf actief de schoolleiding benaderen om stand van zaken te bespreken en meer te betrekken bij besluiten.
- Geschikte manieren vinden voor digitale kennisdeling van bijvoorbeeld een ontworpen les: digitaal of in mappen in personeelskamer.

Onze website

Project Kennisbenutting door docenten

HOME

WAT HOUDT HET PROJECT IN?

PARTNERS

NIEUWS

DOWNLOADS

Onderzoek naar docenten die kennis creëren en benutten voor onderzoek en praktijk

Het benutten van kennis door docenten om de onderwijspraktijk te verbeteren krijgt toenemende aandacht. Scholen experimenteren met verschillende vormen van kennisbenutting, onder meer door docenten zelf onderzoek te laten doen of samen onderwijs te laten ontwerpen. Ze stuiten daarbij op vragen over hoe zij die kennis binnen de school verder kunnen benutten en verder kunnen verspreiden. In dit onderzoeksproject onderzoeken we hoe kennisbenutting en –verspreiding geoptimaliseerd kunnen worden in scholen voor voortgezet onderwijs.

Dit onderzoek is (mede) gefinancierd door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek.

28 november 2016: Bijeenkomst met alle deelnemende scholen en onderzoekers

Op 28 november vindt de bijeenkomst plaats met alle deelnemende scholen en onderzoekers van het onderzoek naar Kennisbenutting. De bijeenkomst vindt plaats op de Open Schoolgemeenschap Bijlmer, Gulden Kruis 5, 1103 BE Amsterdam Zuidoost (www.openschoolgemeenschapbijlmer.nl).

We hopen dat het voor een ieder mogelijk is erbij te zijn!

Het **programma** op 28 november ziet er als volgt uit:

- 14.30 uur Inloop
- 14.45 uur Start en welkom
- 15.00 uur Presentatie Henk Sligte over benutting van kennis uit masteropleiding
Met aansluitend gesprek over wat dit betekent voor de eigen praktijk
- 15.30 uur Uitwisseling: de 12 docentgroepen (wie, wat gaan de docenten doen dit jaar)
- 16.00 uur Pauze
- 16.15 uur Uitleg en overleg: onderzoek naar de 12 docentgroepen (vragenlijst, interviews)
- 16.45 uur Afsluiting